

REPUBLIKA E KOSOVËS
Republika Kosovo - Republic of Kosovo
Gjykata Kushtetuese / Ustavni sud / Constitutional Court
Adresa: Perandori Justinian, PN. Prishtinë
T: +381 (0)38 220 104; F: +381 (0)38 220 112; www.gjk-ks.org

Priština, oktobar 2010. god.
Ref. br: AGJ 62 /10

PRESUDA

**Predmeti KI 58/09, 59/09, 60/09, 64/09, 66/09, 69/09, 70/09, 72/09, 75/09, 76/09, 77/09,
79/09, 3/10, 5/10, 13/10, 78/09**

**PREDMET GANIJA PROKSHIJA I 15 DRUGIH BIVŠIH RADNIKA ENERGETSKE
KORPORACIJE KOSOVA**

protiv

16 individualnih presuda Vrhovnog suda Republike Kosova

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVA

U sastavu

Enver Hasani, predsednik
Kadri Kryeziu, zamenik predsednika
Robert Carolan, sudija
Altay Suroy, sudija
Almiro Rodrigues, sudija
Snezhana Botusharova, sudija
Ivan Čukalović, sudija
Gjyljeta Mushkolaj, sudija i
Iliriana Islami, sudija

UVOD

1. Ova presuda obuhvata zahteve koje su Ustavnom sudu podneli dole navedeni podnosioci zahteva, odnosno 16 bivših radnika Energetske korporacije Kosova (EKK) između novembra 2009. god. i marta 2010. god.
2. Ovi predmeti su slični predmetu KI br. 40/09, „Imera Ibrahimija i 48 drugih bivših radnika Energetske korporacije Kosova protiv 49 individualnih presuda Vrhovnog suda Republike Kosova“. Ustavni sud je zaključio da je došlo do povrede člana 46. Ustava Republike Kosova (Zaštita imovine) u vezi sa članom 1. protokolom 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima, i da je došlo do povrede člana 31. Ustava (Pravo na pravično i nepristrasno suđenje) u pogledu nekih podnosioca zahteva. Sledstveno tome, odlučeno je da se ponište presude koje je doneo Vrhovni sud u predmetima podnosioca zahteva i da se predmeti vrate Vrhovnom sudu na ponovno razmatranje u skladu sa presudom ovog Suda (vidi Presudu Ustavnog suda od 23. juna 2010. godine).

Podnosioci zahteva u ovom predmetu su:

1. Gani Prokshi;	9. Vehbi Gashi;
2. Ismet Ratkoceri;	10. Sardi Hyseni;
3. Kadri Berisha;	11. Sylejman Mustafa;
4. Ali Shala;	12. Nexhat Ejupi;
5. Hasan Ibrahim;	13. Hazir Kadriu;
6. Rifat Draga;	14. Xhylsime Ymeri;
7. Avdullah Sadiku;	15. Ibrahim Kelmendi;
8. Skender Smaili;	16. Ejup Selmani.

3. U ovoj presudi, radi lakšeg upućivanja, podnosiocima zahteva su dodeljeni brojevi i na njih se kolektivno upućuje kao na šesnaestoro (16) bivših radnika Energetske korporacije Kosova (EKK).

Podnosioci zahteva osporavaju presude Vrhovnog suda Kosova, donete u sledećim predmetima:

1. Gani Prokshi Rev. br. 208/08, od 27/01/09;
2. Ismet Ratkocero Rev. br. 260/08, od 10/02/09;
3. Kadri Berisha Rev. br. 125/08, od 27/01/09;
4. Ali Shala Rev. br. 55/09, od 02/02/09;
5. Hasan Ibrahim Rev. br. 209/08, od 16/06/09;
6. Rifat Draga Rev. br. 341/08, od 11/02/09;
7. Avdullah Sadiku Rev. br. 488/08, od 23/02/09;
8. Skender Smaili Rev. br. 176/08, od 11/02/09;
9. Vehbi Gashi Rev. br. 225/08, od 11/02/09;
10. Sardi Hyseni Rev. br. 219/08, od 10/02/08;
11. Sylejman Mustafa Rev. br. 459/08;
12. Nexhat Ejupi Rev. br. 477/08, od 10/03/08;
13. Hazir Kadriu Rev. br. 204/09, od 29/06/09;
14. Xhylsime Ymeri Rev. br. 23/02/09, od 23/02/09;
15. Ibrahim Kelmendi Rev. br. 543/08, od 10/03/09;

16. Ejup Selmani i Rev. br. 514/08, od 11/02/09.

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar ovog zahteva obuhvata ocenu ustavnosti individualnih presuda koje je doneo Vrhovni sud Republike Kosova u šesnaest (16) individualnih predmeta podnosioca zahteva, protiv EKK, kako je navedeno gore.

Pravni osnov

5. Zahtev se zasniva na članu 113. Ustava Republike Kosova (u daljem tekstu: Ustav), članu 20. Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosova (u daljem tekstu: Zakon) i članu 55. Poslovnika Ustavnog suda Republike Kosova (u daljem tekstu: Poslovnik).

Kratak pregled činjenica koje su navele strane

6. Činjenice ovih zahteva su slične onima u „Predmetu Imera Ibrahimija i 48 drugih bivših radnika Energetske korporacije Kosova protiv 49 individualnih presuda Vrhovnog suda Republike Kosova“. Vidi Presudu Ustavnog suda Kosova, od 23. juna 2010. godine (u daljem tekstu: „predmet Ibrahimija i ostalih“).
7. Svaki podnosilac zahteva u ovom predmetu je tokom 2001. i 2002. godine, kao i podnosioci zahteva iz navedene Presude od 23. juna 2010. godine, potpisao sporazum o privremenoj naknadi plate za prekid radnog odnosa sa svojim poslodavcem EKK. Ti sporazumi su, u suštini, isti.
8. Član 1. sporazuma predviđa da, u skladu sa članom 18. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju na Kosovu (Službeni list Socijalističke Autonomne Pokrajine Kosova br. 26/86 i 11/88) i zaključkom Invalidske komisije EKK, korisnik (tj. svaki od podnosioca zahteva) ima pravo na privremenu naknadu zbog preuranjenog prekida radnog odnosa do uspostavljanja i funkcionisanja Kosovskog fonda za penzijsko-invalidsko osiguranje.
9. Član 2. sporazuma predviđa da mesečni iznos koji se isplaćuje svakom podnosiocu zahteva iznosi 206 nemačkih maraka.
10. Član 3. predviđa da će „isplata prestati dana kada Kosovski fond za penzijsko-invalidsko osiguranje otpočne sa radom. Od tog dana, korisnik svoja prava može ostvariti u Kosovskom fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje, a EKK je oslobođena odgovornosti prema korisniku, u skladu sa ovim sporazumom“.
11. Izvršni odbor EKK je 1. novembra 2002. god. usvojio Odluku o uspostavljanju penzijskog fonda, u skladu sa odredbama Uredbe UNMIK-a br. 2001/30 o penzijama na Kosovu. Član 3. te Odluke predviđa sledeće: „Penzijski fond nastavlja da postoji na neodređeno vreme, shodno uslovima i odgovornostima definisanim zakonima o penziji, koje usvaja Odbor za penzijski fond EKK, u skladu sa ovom Odlukom, ili dok zakonski uslovi za postojanje i funkcionisanje Fonda ne budu u skladu sa penzijskim propisima ili pravilima koje usvoji BPK.“.

12. Izvršni odbor EKK je 25. jula 2006. god. poništio gore navedenu Odluku o uspostavljanju dopunskog penzijskog fonda i prekinuo je finansiranje i funkcionisanje dopunskog penzijskog fonda, sa početkom od 31. jula 2006. god. Prema Odluci od 25. jula 2006. godine, svim korisnicima je zagantovana celokupna isplata u skladu sa Statutom Fonda. Osim toga, ukupne obaveze prema korisnicima iznosile su 2.395.487 evra. Odluka navodi da radnici EKK za koje Ministarstvo rada i socijalne politike potvrdi da su radno nesposobni imaju prava koja predviđa Ministarstvo. EKK je 14. novembra 2006. god. obavestila Centralni bankarski organ da je „odluka o ukidanju penzijskog fonda EKK zasnovana na odluci Izvršnog odbora EKK i Odluci Odbora za upravljanje penzijom... zbog finansijskog rizika koji plan donosi za EKK u budućnosti“.
13. Prema navodima podnosioca zahteva, EKK je prekinula isplatu predviđenu sporazumima od leta 2006. god. bez ikakvog obaveštenja. Podnosioci zahteva tvrde da je takvo postupanje protivnog potpisanim sporazumima.
14. Takođe, podnosioci zahteva tvrde da je dobro poznati da Kosovski fond za penzijsko i invalidsko osiguranje još uvek nije uspostavljen.
15. Sa druge strane, u prvobitnom predmetu, EKK osporava navode podnosioca zahteva, tvrdeći da je bilo opšte poznato da Fond za invalidsko i penzijsko osiguranje funkcioniše još od 1. januara 2004. god.
16. Prema navodima EKK, podnosioci zahteva su automatski uključeni u nacionalni plan za invalidsko osiguranje u skladu sa Uredbom UNMIK-a br. 2003/40 o proglašenju Zakona o invalidskim penzijama na Kosovu (Zakon br. 2003/23).
17. EKK je dodatno tvrdila da je 31. avgusta 2006. god. objavila obaveštenje kojim su svi korisnici dopunskog fonda EKK obavešteni da se fond ukida. Isto obaveštenje potvrđuje da je svim korisnicima zagantovana celokupna isplata u skladu sa Statutom DFPO, naime isplata za 60 meseci ili dok korisnici ne napune 65 godina, shodno Odluci Odbora za upravljanje penzijskim fondom, od 29. avgusta 2006. god.
18. EKK je dodatno tvrdila da podnosioci zahteva nisu osporavali uputstva za invalidsku penziju, niti potpis za rano prekidanje radnog odnosa shodno zaključku Invalidske komisije.
19. Podnosioci zahteva su tužili EKK pred Opštinskim sudom u Prištini, zahtevajući od Suda da naloži EKK isplatu neisplaćene naknade i da nastavi da plaća 105 evra (jednako 206 nemačkih maraka) do sticanja uslova za prekid isplate.
20. Opštinski sud u Prištini je usvojio zahtev podnosioca i naložio novčanu nadoknadu. Opštinski sud u Prištini je zaključio (npr: Presuda C. Nr. 321/2006, od 27. jula 2007. god. u predmetu prvog podnosioca zahteva, Ganija Prokshija) da uslovi predviđeni članom 3. sporazuma nisu ispunjeni. Član 3. sporazuma predviđa novčanu nadoknadu dok podnosioci zahteva ne ostvare svoje pravo, „što podrazumeva pravo na odlazak u penziju, koje tužitelji ne mogu da ostvare jer nisu napunili 65 godina“.
21. Opštinski sud, u gore citiranoj presudi, dalje navodi da se isplata nadoknade ne može povezati sa odredbama Statuta o dopunskoj penziji, pošto su sporazumi ranije

potpisani a Statut ne predviđa da ranije sklopljeni sporazumi prestaju da važe. Takođe, taj Sud je objasnio da u skladu sa članom 262. Zakona o obligacijama i ugovorima poverenik (tj. podnosilac zahteva) ima pravo da traži ispunjenje obaveze, dok je dužnik (tj. EKK) u obavezi da ispuni takvu obavezu.

22. EKK je izjavila žalbu na presude Opštinskog suda Okružnom sudu, tvrdeći, između ostalog, da presuda Opštinskog suda nije pravična jer su sporazumi sa podnosiocima zahteva potpisani zbog invaliditeta podnosioca zahteva i da oni ne mogu da traže produžetak radnog odnosa zbog svog invaliditeta.
23. EKK je ponovila da je Sud u obavezi da odluči u skladu sa Uredbom UNMIK-a 2003/40, prema kojoj podnosioci zahteva imaju pravo na invalidsku penziju.
24. Okružni sud u Prištini je odbacio žalbe EKK i zaključio da su njeni podnesci neosnovani (npr: Presuda Ac. nr. 1008/2008, od 5. avgusta 2008. godine, u predmetu prvog podnosioca zahteva, Ganija Prokshija). Prema navodima Suda, okončanje sporazuma i prekid isplate nadoknade protivni su članu 3. sporazuma, posebno kada se uzme u obzir to da je radnik bio obavešten o takvoj meri, isti ne bi potpisao sporazum i nastavio bi da radi za tuženog (EKK).
25. EKK je tražila reviziju od Vrhovnog suda zbog navodno grubog kršenja Zakona o parničnom postupku i pogrešne primene materijalnog prava (npr: Revizija EKK, od 27. januara 2009. godine, u predmetu prvog navedenog podnosioca zahteva, Ganija Prokshija). Ponovila je da podnosioci zahteva imaju pravo na penziju, kako je predviđeno Zakonom 2003/40 i da je nastavila da isplaćuje mesečnu naknadu iz humanitarnih razloga, i nakon što je Zakon stupio na snagu. Tvrđila je da starosno doba podnosioca zahteva nije relevantno, već da je njegov invaliditet relevantan.
26. Vrhovni sud je prihvatio reviziju EKK i poništio je presude Okružnog suda i Opštinskog suda u Prištini, a tužbe podnosioca zahteva odbacio kao neosnovane.
27. Vrhovni sud tvrdi da je način prekida radnog odnosa bio zakonit, shodno članu 11.1. Uredbe UNMIK-a 2001/27 o Zakonu o osnovnom radu na Kosovu.
28. U svojoj presudi u predmetu Ganija Prokshija, Rev.Nr. 208/2008, od 27. januara 2009. godine, Vrhovni sud je izjavio sledeće: „Uzimajući u obzir nespornu činjenicu da je tužena strana ispunila obaveze prema tužitelju, koja isplaćuje naknadu za planu u skladu sa navedenim periodom, odnosno do uspostavljanja i funkcionisanja Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje na Kosovu, počevši od 1. januara 2004. godine, Sud zaključuje da je tužena strana ispunila obaveze predviđene sporazumom. Samim tim, Sud smatra da su navodi tužitelja da je tužena strana u obavezi da mu isplati privremenu naknadu za platu posle uspostavljanja Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje na Kosovu neosnovani jer su ugovorne strane do sticanja uslova za rešenje – uspostavljanja navedenog fonda, ispunile svoje ugovorene obaveze...“.
29. Kosovsko Ministarstvo rada i socijalne politike je 15. maja 2009. god. obavestilo podnosioca zahteva o sledećem: „Zaključak Vrhovnog suda Kosova, u svom obrazloženju npr: Presude Rev. I br. 208/2008, da u Republici Kosova postoji Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje koji funkcioniše od 1. januara 2004. god. nije tačan i neosnovan je. Dajući ovu izjavu, imamo u obzir činjenicu da Uredba UNMIK-a

2003/40 proglašava Zakon br. 2003/213 o penzijama za lica sa ograničenim sposobnostima na Kosovu, kojom se za trajno nesposobna lica reguliše da mogu koristiti ovaj plan u skladu sa uslovima i kriterijumima predviđenim ovim zakonom. Stoga, dozvolite mi da podvučem da odredbe ovog Zakona ne predviđaju uspostavljanje fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje u zemlji. Uspostavljanje Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje u Republici Kosova predviđeno je odredbama Zakona o penzijskim i invalidskim fondovima, koji je u fazi izrade i usvajanja u Vladi Kosova.“. Isto obaveštenje, u vreme kada je napisano, objašnjava da postoji „invalidska penzija koja iznosi 45 evra kako je regulisano Zakonom o invalidskim penzijama (korisnici su sva lica sa potpunim i trajnim invaliditetom)“ kao i „doprinos definisan kao penzija u iznosu 82 evra, koji je regulisan Odlukom Vlade (korisnici su svi penzioneri koji su dostigli starosnu granicu od 65 godina i koji imaju najmanje 15 godina radnog iskustva)“.

Žalbeni navodi

30. Podnosioci zahteva se žale da su njihova prava prekršena jer je EKK jednostrano poništila njihove sporazume, iako uslov propisan članom 3 (uspostavljanje Kosovskog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje), nije ispunjen. Podnosioci zahteva dalje tvrde da nisu dobili pravni lek za takvo kršenje pred redovnim sudovima. Iako se nijedan od podnosioca zahteva ne žali eksplicitno na kršenje Evropske konvencije o ljudskim pravima (ECHR), iz podnesaka podnosioca zahteva vidi se da su predmet njihovih zahteva imovinska prava (kako je zagarantovano članom 1. protokolom 1. ECHR) kao i njihovo pravo na pravično suđenje (kako je zagarantovano članom 6. ECHR).

Pregled postupaka pred sudom

31. Između novembra 2009. god. i marta 2010. godine, svaki podnosilac zahteva je pojedinačno podneo zahtev Ustavnom sudu. Predsednik Suda je odredio sudiju Kadrija Kryeziua kao sudiju izvestioca i imenovao Komisiju za razmatranje Suda koju čine sudije Altay Suroy (predsedavajući), Enver Hasani i Iliriana Islami.
32. Ustavni sud je 25. maja 2010. god. obavestio Vrhovni sud, u skladu sa članom 26. Zakona, da su ti podnosioci zahteva osporavali individualne presude koje je doneo Vrhovni sud.
33. Istog dana, Ustavni sud je obavestio EKK, kao zainteresovanu stranu o podnošenju gore navedenih zahteva.
34. Vrhovni sud Republike Kosova je 27. maja 2010. izjavio da se svi komentari u vezi sa tim predmetima mogu naći u relevantnim presudama Vrhovnog suda.
35. EKK je odgovorila pismeno 2. juna 2010. god. izjavljujući da su svi gore navedeni predmeti identični Predmetu KI 40/09 i da je prethodno dala svoje komentara na saslušanju održanom 30. aprila 2010. god. povodom predmeta KI 40/09.

36. Komisija za razmatranje je 12. oktobra 2010. god. razmotrila izveštaj sudije izvestioca i iznela preporuku Sudu o dopustivosti zahteva za razmatranje.
37. Sud je u celom sastavu većao i glasao po pitanju zahteva na zatvorenoj sednici održanoj 12. oktobra 2010. god.

Prihvatljivost

38. Kako je odlučeno u predmetu Ibrahimija i ostalih, na šta je već ukazano, da bi mogao da presudi zahtev podnosioca, Ustavni sud prvo mora da ispita da li su podnosioci zahteva zadovoljili uslove prihvatljivosti, određene Ustavom.

39. U vezi sa tim, Sud upućuje na član 113. stav 7. Ustava, koji predviđa:

„Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom.“;

i član 47. stav 2. Zakona, koji predviđa:

„Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva.“.

40. Sud mora dalje da razmotri da li su podnosioci zahteva svoj zahtev podneli u roku od četiri meseci kako je propisano članom 49. Zakona. Sa tim u vezi, Ustavni sud upućuje na član 49. Zakona, koji predviđa:

„Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku. U svim ostalim slučajevima, rok počinje na dan javnog objavljivanja odluke ili akta...“.

41. Sud napominje da u datom slučaju, kao i u predmetu Ibrahimija i 48 ostalih, podnosioci zahteva još uvek trpe štetu jednostranog poništenja sporazuma koje su potpisali sa EKK. Oni iznose istu tvrdnju kao i prethodni podnosioci zahteva da je dokazano da fond za penzijsko i invalidsko osiguranje do danas nije uspostavljen. Stoga, radi se o kontinuiranoj situaciji. S obzirom da okolnosti na koje se podnosioci zahteva žale i dalje postoje, rok od četiri meseci kako je propisano članom 49. Zakona ne važi za ove predmete.
42. Ustavni sud je svestan da je jedan od podnosioca zahteva, naime Ejup Selmani, imao više od 65 godina u vreme podnošenja njegovog zahteva ovom Sudu.
43. Ustavni sud napominje da u skladu sa obaveštenjem koje je izdalo Ministarstvo rada i socijalne politike 15. maja 2009. godine, lica koja su dostigla starosnu granicu od 65 godina za penzionisanje i koja imaju najmanje 15 godina radnog iskustva, imaju pravo na penziju u mesečnom iznosu od 82 evra. Suštinu ovog obaveštenja potvrdilo je Ministarstvo na javnom saslušanju koje je Ustavni sud održao 30. aprila 2010. god. u predmetu Ibrahimija i 48 ostalih.
44. Sledstveno tome, proizilazi da je gore navedeni podnosilac zahteva, Ejup Selmani, imao pravo na penziju od trenutka kada je napunio 65 godina.

45. Međutim, žalba Ejupa Selmanija, u vezi sa neisplaćenju naknadi za period pre tog momenta, na račun kontinuirane situacije, ostaje prisutno pitanje i delimično je dopustivo za razmatranje.
46. Što se tiče ostalih podnosioca zahteva, Ustavni sud ne nalazi razlog da ne prihvati zahtev.
47. Sud dalje smatra da je odgovarajuće da se zahtevi spoje, shodno pravilu 36. Poslovnika.

Osnovanost

48. Sud podseća na svoju presudu od 23. juna 2010. god. donetu u prethodnom predmetu predmetu EKK, u kojoj je zaključeno da je došlo do povrede člana 46. Ustava Republike Kosova (Zaštita imovine), u vezi sa članom 1. protokolom 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima, kao i to da je došlo do povrede člana 31. Ustava (Pravo na pravično i nepristrasno suđenje), u vezi sa članom 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima u pogledu istih podnosioca zahteva. Sledstveno tome, odlučeno je da se presude koje je doneo Vrhovni sud u predmetima podnosioca zahteva ponište i predmeti tog Suda vrata na ponovno razmatranje.

i. U pogledu zaštite imovine

49. Podnosioci zahteva navode da su njihova prava prekršena jer je EKK jednostrano poništila njihove sporazume iako uslovi propisani članom 3. (tj. uspostavljanje kosovskog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje) nisu ispunjeni. U suštini, podnosioci zahteva tvrde da su povređena njihova imovinska prava.
50. Na početku, trebalo bi imati u vidu sledeće zakonske odredbe:

Član 53. Ustava

„Osnovna prava i slobode zagantovana ovim Ustavom se tumače u saglasnosti sa sudskom odlukom Evropskog suda za ljudska prava.“

Član 46 [Zaštita imovine] Ustava predviđa sledeće

1. *Garantuje se pravo na imovinu.*
2. *Korišćenje imovine je regulisano zakonom, u skladu sa javnim interesom.*
3. *Niko se ne može arbitrarno lišiti lične imovine. Republika Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo mogu izvršiti eksproprijaciju imovine ako je ista u skladu sa zakonom, ako je neophodna ili adekvatna za postizanje javnih ciljeva ili podržavanje javnog interesa, a za koju se vrši neposredna adekvatna kompenzacija licu ili licima, imovina kojih se ekspropriše.*

Član 1. protokol br. 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima predviđa

„Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na mirno uživanje svog zanimanja. Nikome se ne sme uskratiti posed, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom, i opštim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne štete pravu države da sprovodi takve zakone, kada smatra da je to potrebno radi kontrole korišćenja imovine u skladu sa opštim interesom, ili da bi se obezbedila naplata poreza ili drugih doprinosa ili kazni.“

51. U skladu sa sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava, podnosilac zahteva može da upućuje na povredu člana 1. protokola br. 1. samo u pogledu spornih odluka u vezi sa njegovim „posedom“ u okviru značenja ove odredbe.
52. Zatim, „posed“ može predstavljati bilo „postojeći posed“ bilo imovinu, uključujući potraživanja, u pogledu kojih podnosilac zahteva može tvrditi da ima bar „legitimno očekivanje“ za pribavljanje delotvornog uživanja imovinskog prava. Suprotno tome, nada da će se priznati imovinsko pravo koje je bilo nemoguće uživati delotvorno, ne može smatrati „posedom“ u okviru značenja člana 1. protokola br. 1, niti uslovno potraživanje koje prestaje kao rezultat neispunjenja uslova“ (vidi *predmet Ibrahimija i ostalih*; vidi takođe, Princ Hans-Adam II Lihtenštajna protiv Nemačke, br. 42527/98, stavovi 82-83, ECHR 2001-VIII; i Gratzinger i Gratzingerova protiv Republike Češke (dec.) [GC], br. 39794/98, stav 69, ECHR 2002-VII).
53. Stvar koja se mora ispitati u svakom predmetu jeste da li okolnosti predmeta, gledano u celini, upućuju na materijalni interes podnosioca zahteva, koji je zaštićen članom 1. protokolom 1. ECHR-a (*vidi predmet Ibrahimija i ostalih*).
54. Ustavni sud konstatuje da su, u vreme kada su zaključeni sporazumi između podnosioca zahteva i EKK, takve vrste sporazuma regulisane Zakonom o ugovorima i deliktima (Zakon o obligacionim odnosima) objavljenom u Službenom listu SFRJ 29/1978 a izmenjenom u 39/1985, 45/1989, 57/1989.

Član 74. stav 3. Zakona o ugovorima i deliktima predviđa sledeće:

„Nakon zaključenja pod raskidnim uslovom, ugovor prestaje da važi nakon što takav uslov postane važeći.“

55. Stoga, suštinska stvar je da li je raskidni uslov pod kojim su sporazumi potpisani ispoštovan. Odgovor na to pitanje omogućiće Ustavnom sudu da proceni da li okolnosti ovog predmeta, gledano u celini, upućuju na materijalni interes podnosioca zahteva, koji je zaštićen članom 1. protokolom br. 1 ECHR-a.
56. Ustavni sud konstatuje da je jasno na osnovu dokumenata, i nesporno između strana, da „raskidni uslov“ po kojem su sporazumi potpisani predstavlja uspostavljanje i funkcionisanje kosovskog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje.
57. U tom pogledu, Ustavni sud, takođe, konstatuje da je prema navodima Ministarstva rada i socijalne politike, uspostavljanje fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje trebalo da se predvidi Zakonom o fondovima za penzijsko i invalidsko osiguranje. On je u fazi izrade i usvajanja u Vladi Kosova.

58. Ustavni sud smatra da su podnosioci zahteva, kada su potpisivali sporazume sa EKK, imali legitimno očekivanje da će imati pravo na mesečnu naknadu u iznosu od 105 evra do uspostavljanja fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje.
59. Takvo legitimno očekivanje zagarantovano je članom 1. protokolom br. 1 Konvencije, njegov karakter je konkretan a ne čista nada i zasniva se na zakonskoj odredbi ili pravnom aktu, tj. sporazumu sa EKK (*predmet Ibrahimija i ostalih*, stav 61; takođe, *mutatis mutandis* Gratzinger i Gratzingerova protiv Republike Češke (dec), br. 38794/98, stav 73, ECHR 2002-VII).
60. Stoga, Ustavni sud smatra da podnosioci zahteva imaju „legitimno očekivanje“ da će se njihov zahtev rešavati u skladu sa važećim zakonima, posebno gore navedene odredbe Zakona o ugovorima i deliktima i Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju na Kosovu, što je kasnije i potvrđeno (*predmet Ibrahimija i ostalih*, gore citiran stav 62; -III).
61. Međutim, jednostrano poništenje sporazuma, pre ispunjenja raskidnog uslova, prekršilo je novčani interes podnosioca zahteva, koji je priznat zakonom i koji je predmet zaštite u članu 1. protokolu br. 1 (*predmet Ibrahimija i ostalih*, stav 63).
62. Sledstveno tome, Ustavni sud zaključuje da je došlo do potrebe člana 46. Ustava, u vezi sa članom 1. protokolom 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima.

ii. u pogledu prava na pravično suđenje

63. Podnosioci zahteva dalje tvrde da nisu ispeli da dobiju pravni lek za povredu njihovih imovinskih prava pred redovnim sudovima.

Član 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava, predviđa sledeće:

1. Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.

Član 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima

„Kada se određuju građanska prava i obligacije... svako ima pravo na pravično... saslušanje... preko... suda...“

64. Ustavni sud ponavlja da nije njegov zadatak na osnovu Ustava da postupa kao žalbeni sud, ili sud četvrte instance u pogledu odluka koje donesu redovni sudovi, uključujući Vrhovni sud. Generalno, „sudovi sude na osnovu Ustava i zakona“ (član 102. Ustava). Preciznije, uloga redovnih sudova je da tumače i primenjuju relevantne propise kako proceduralnog, tako i materijalnog prava (vidi, *mutatis mutandis*, Garcia Ruiz protiv Španije [GC], br. 30544/96, stav 28, Evropski sud za ljudska prava [ECHR] 1999-I).

65. Sa druge strane, „Ustavni sud je konačna vlast za tumačenje Ustava i saglasnost zakona sa Ustavom“ (član 112. stav 1. Ustava). Samim tim, Ustavni sud može samo da razmotri da li su dokazi predstavljeni na takav način i da li su postupci uopšte, gledano u celini, vođeni na takav način da su podnosioci zahteva imali pravično suđenje (vidi među ostalim organima, izveštaj Evropske komisije za ljudska prava u predmetu Edwards protiv Ujedinjenog Kraljevstva, Zahtev br. 13071/87, usvojen 10. jula 1991).
66. Prema sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, član 6. stav 1. ECHR-a obavezuje sudove da obrazlažu svoje presude, ali se to ne može shvatiti kao uslov po kojem se mora detaljno opisati odgovor na svaki argument. Mera do koje postoji dužnost da se iznese obrazloženje može varirati u skladu sa karakterom odluke. Štaviše, potrebno je uzeti u obzir, između ostalog, raznovrsnost podnesaka koje parničar može izneti pred sudovima i razlike koje postoje među državama potpisnicama u pogledu ustavnih odredbi, običajnih pravila, zakonskih mišljenja i izlaganja i sastavljanja presuda. Samim tim, pitanje da li sud nije ispunio obavezu da navede razloge, koja proizilazi iz člana 6. Konvencije, može se odrediti samo u svetlu okolnosti predmeta (*predmet Ibrahimija i ostalih*, Ruiz Torija protiv Španije, presuda od 9. decembra 1994. godine, Serije A, br. 303-A, § 29).
67. U konkretnom slučaju, podnosioci zahteva su zahtevali od redovnih sudova da reše njihov imovinski spor sa EKK. Podnosioci zahteva su posebno upućivali na odredbu člana 3. sporazuma, tvrdeći da Zakon o penziji kojim se uspostavlja fond za penzijsko i invalidsko osiguranje još uvek nije usvojen. Tu činjenicu je potvrdio predstavnik odgovornog Ministarstva rada i socijalne politike.
68. Međutim, Vrhovni sud nije pokušao da analizira zahtev podnosioca sa te tačke gledišta, uprkos eksplicitnom upućivanju na to pred svakom drugom sudskom instancom. Umesto toga, Vrhovni sud je smatrao da je nesporna činjenica da je tužena strana (EKK) ispunila obaveze prema tužitelju, odnosno da je isplatila naknadu za platu, u skladu sa određenim periodom pre uspostavljanja i funkcionisanja fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje na Kosovu, počevši od 1. januara 2004. god.
69. Zadatak Ustavnog suda nije da odluči koji bi način bio najodgovarajući za redovne sudove da se bave argumentom podnosioca zahteva, tj. ispunjenje raskidnog uslova iz člana 3. sporazuma, čije ispunjenje je regulisano i članom 74. stavom 3. Zakona o ugovorima i deliktima, gledano zajedno sa članom 18. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju iz 1983. god.
70. Međutim, ovaj Sud smatra da Vrhovni sud, zanemarivanjem ocene ovog stanovišta u celini, iako je bilo konkretno, odnosno i važno, nije ispunio svoje obaveze predviđene članom 6. stavom 1. ECHR-a (vidi Imer Ibrahimija i 48 drugih bivših radnika EKK, gore citiran stav 73, *mutatis mutandis*, Evropski sud za ljudska prava, presuda od 18. jula 2006. god. u predmetu Pronina protiv Ukrajine, Zahtev br. 63566/00).
71. U smislu gore navedenog, Ustavni sud zaključuje da je došlo do povrede člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. ECHR-a.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO DONOSI SLEDEĆU ODLUKU

I, DA SPOJI ZAHTEVE;

II. DA PROGLASI KAO

a) *dopustive* zahteve sledećih podnosilaca:

1. Gani Prokshi
2. Ismet Ratkoceri
3. Kadri Berisha
4. Ali Shala
5. Hasan Ibrahim
6. Rifat Draga
7. Avdullah Sadiku
8. Skender Smaili
9. Vehbi Gashi
10. Sardi Hyseni
11. Sylejman Mustafa
12. Nexhat Ejupi
13. Hazir Kadriu
14. Xhysime Ymeri
15. Ibrahim Kelmendi

III. ZAKLJUČUJE

a) *da je došlo do povrede člana 46. Ustava Republike Kosova* u vezi sa članom 1. protokolom 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima, u predmetima svih podnosioca zahteva, naime, Gani Prokshi, Ismet Ratkoceri, Kadri Berisha, Ali Shala, Hasan Ibrahim, Rifat Draga, Avdullah Sadiku, Skender Smaili, Vehbi Gashi, Sardi Hyseni, Sylejman Mustafa, Nexhat Ejupi, Hazir Kadriu, Xhysime Ymeri, Ibrahim Kelmendi i Ejup Selmani.

b) *da je došlo do povrede člana 31. Ustava* u vezi sa članom 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima u vezi sa istim podnosiocima zahteva koji su pretrpeli povredu člana 46. Ustava.

III. *Proglašava nevažećim presude Vrhovnog suda* u sledećim predmetima:

1. Gani Prokshi Rev. br. 208/08, od 27.01.09;
2. Ismet Ratkocero Rev. br. 260/08, od 10.02.09;
3. Kadri Berisha Rev. br. 125/08, od 27.01.09;
4. Ali Shala Rev. br. 55/09, od 02.02.09;
5. Hasan Ibrahim Rev. br. 209/08, od 16.06.09;
6. Rifat Draga Rev. br. 341/08, od 11.02.09;
7. Avdullah Sadiku Rev. br. 488/08, od 23.02.09;

8. Skender Smaili Rev. br. 176/08, od 11.02.09;
9. Vehbi Gashi Rev. br. 225/08, od 11.02.09;
10. Sardi Hyseni Rev. br. 219/08, od 10.02.08;
11. Sylejman Mustafa Rev. br. 459/08, od 10.03.09;
12. Nexhat Ejupi Rev. br. 477/08, od 10.03.08;
13. Hazir Kadriu Rev. br. 204/09, od 29.06.09;
14. Xhylsime Ymeri Rev. br. 23/02/09, od 23.02.09;
15. Ibrahim Kelmendi Rev br: 543/08, od 10.03.09;
16. Ejup Selmani Rev. br. 514/08, od 11.02.09.

IV. VRAĆA ove presude Vrhovnom sudu na ponovno razmatranje u skladu sa presudom ovog Suda

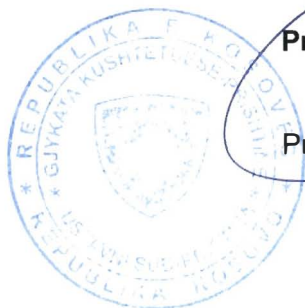
V. SMATRA da je stvar završena sa poštovanjem tog Naloga.

Ova Presuda stupa na snagu odmah po uručenju strankama.

U Prištini, 18. oktobra 2010. god.

Sudija izvestilac

Mr. Sc. Kadri Kryeziu

Predsednik Ustavnog suda

Prof. Dr. Enver Hasani

